

Lignelser

Tema

Nogle gange siger vi ikke direkte, hvad vi mener. Det kan være fordi, der er noget, der er svært at få sagt, eller noget, der er svært at forklare. I sådanne tilfælde kan man benytte sig af billedsprog. Vi kender det oftest som metaforer i vores dagligdag. Vi kan sige om en mand, at han "har hjertet på rette sted", og der mener vi selvfølgelig ikke, at hans indre organer er placeret anderledes end andres. Vi mener i virkeligheden, at han er venlig, imødekommende og gavmild.

Sådan kan det også være med hele historier. I Det Nye Testamente finder vi i evangelierne mange forskellige historier, som Jesus fortalte sine tilhørere og *disciple*. Vi kalder dem lignelser, fordi de ikke fortælles for historiens egen skyld, men for at historien skal "ligne" noget andet og sige noget om menneskets vej til Gudsriget og begreber som tilgivelse, *næstekærlighed* og retfærdighed.

Arbejdsspørgsmål

- Hvorfor taler Jesus i lignelser?
- Hvad handler lignelserne om?
- Hvem fortæller Jesus lignelserne til?
- Bruger vi selv lignelser i vores daglige sprog?

Hvad er lignelser

En **lignelse** er en fortælling, der forklarer en problemstilling eller et emne ved at sammenligne dette med et hverdagsfænomen. En **lignelse** kan både være en lang fortælling, som den barmhjertige **samaritaner**, eller en kort fortælling, som fortællingen om kvinden, der får dejen til at hæve. Nogle af de mest kendte lignelser er at finde i Bibelen, men det er også muligt at finde lignelser i anden litteratur.

Pædagogisk redskab

Det er alment kendt, at lignelser op igennem historien er blevet brugt i forbindelse med undervisning. Lignelserne har i undervisningen været et pædagogisk redskab til at forklare svære emner. I den jødiske verden brugte de **skriftlærde** ofte lignelser til at forklare religiøse tekster. Kendetegnende for de lignelser var, at der var et enkelt budskab.

En jødisk lignelse

Et eksempel på en jødisk **lignelse** er Profeten Natans samtale med David i 2. Samuelsbog kapitel 12, vers 1-13. I fortællingen sammenligner Natan **Kong David** med en rig mand, der stjæler et lam fra sin fattige nabo. Lignelsens pointe er, at den rige mand ligesom David har forbrudt sig mod Guds lov og derfor skal straffes og ændre sin adfærd i fremtiden.

Udlægning af lignelser

Mange af Jesus' lignelser er på samme måde et pædagogisk hjælpemiddel til at forklare teksterne i Det Gamle Testamente. For eksempel udspringer **lignelsen** om den barmhjertige **samaritaner** fra en tilhørers spørgsmål til et bud i Det Gamle Testamente, 3. Mosebog kapitel 19, vers 18. Men i modsætning til de **skriftlærde** rummer Jesus' lignelser ikke altid kun ét budskab eller en bestemt etik. Derimod er der ofte flere lag i Jesus' lignelser. Det ses bl.a. ved, at der fortsat i vores tid udkommer nye udlægninger af lignelsernes budskab.

Lignelserne er et kodesprog

Det er dog ikke alle, der mener, at lignelserne i Det Nye Testamente er et pædagogisk redskab, som det var tilfældet i jødedommen. Nogle mener tværtimod, at Jesus brugte lignelserne til at skjule sit budskab for skaren. De baserer den forståelse på Jesus' ord i Matthæus-evangeliet kapitel 13, vers 10-17.

Lignelsen om de betroede talenter

Matthæusevangeliet kapitel. 25

v14 Det er som med en mand, der skulle rejse til udlandet og kaldte sine tjenere til sig og betroede dem sin formue; **v15** én gav han fem talenter x), en anden to og en tredje én, enhver efter hans evne; så rejste han. **v16** Den, der havde fået de fem talenter, gik straks hen og handlede med dem og tjente fem til. **v17** Ligeledes tjente han med de to talenter to til. **v18** Men den, der havde fået én talent, gik hen og gravede et hul i jorden og gemte sin herres penge. **v19** Lang tid efter kommer disse tjeneres herre tilbage og gør regnskab med dem. **v20** Den, der havde fået de fem talenter, kom og lagde andre fem talenter på bordet og sagde: Herre, du betroede mig fem talenter; se, jeg har tjent fem talenter til. **v21** Hans herre sagde til ham: Godt, du gode og tro tjener; du har været tro i det små, jeg vil betro dig meget. Gå ind til din herres glæde! **v22** Også han med de to talenter kom og sagde: Herre, du betroede mig to talenter; se, jeg har tjent to talenter til. **v23** Hans herre sagde til ham: Godt, du gode og tro tjener; du har været tro i det små, jeg vil betro dig meget. Gå ind til din herres glæde! **v24** Så kom også han, som havde fået den ene talent, og han sagde: Herre, jeg kender dig som en hård mand, der høster, hvor du ikke har sået, og samler, hvor du ikke har spredt, **v25** og af frygt for dig gik jeg hen og gemte din talent i jorden. Se, her har du, hvad dit er. **v26** Men hans herre sagde til ham: Du dårlige og dovne tjener! Du vidste, at jeg høster, hvor jeg ikke har sået, og samler, hvor jeg ikke har spredt. **v27** Så burde du have betroet mine penge til vekselernerne, så jeg havde fået mit igen med rente, når jeg kom tilbage. **v28** Tag derfor talenten fra ham og giv den til ham med de ti talenter. **v29** For enhver, som har, til ham skal der gives, og han skal have overflod, men den, der ikke har, fra ham skal selv det tages, som han har. **v30** Og kast den uduelige tjener ud i mørket udenfor. Der skal der være gråd og tænderskæren.

x) En talent var lig 6000 denarer. På den tid var en normal dagsløn en denar. Beløbet, som tjenerne får overladt, var med andre ord svimlende stort. Beløbets størrelse anses derfor heller ikke som et realistisk beløb, men som et symbol for den tillid, som herren viser tjenerne.

Sammenlign fortællingen om de betroede talenter med folkekirkens Trosbekendelse.

Sådan gør I

Gruppearbejde 2-3 personer

1. Gengiv med jeres egne ord, hvad teksten handler om.
2. Læs derefter Trosbekendelsen på folkekirken.dk og find linjerne, der handler om Jesus' genkomst.
3. Sammenlign de to tekster og deres budskab om Jesus' genkomst. Hvilke ligheder og forskelle er der?
4. Find ud af hvad der skal til, for at mennesker kan dømmes som enten gode eller dårlige/onde? Ville I selv blive frelst, hvis jorden gik under, tror I?

Uddybende læsning:

http://www.kristendomskundskab.dk/temaer/lignelser/de_betroede_talenter/

Lignelsen om den fortabte søn

Lukasevangeliet kapitel 15

v11 Han sagde også: »En mand havde to sønner. **v12** Den yngste sagde til faderen: Far, giv mig den del af formuen, som tilkommer mig. Så delte han sin ejendom imellem dem. **v13** Nogle dage senere samlede den yngste alt sit sammen og rejste til et land langt borte. Der ødslede han sin formue bort i et udsvævende liv; **v14** og da han havde sat det hele til, kom der en streng hungersnød i landet, og han begyndte at lide nød. **v15** Han gik så hen og holdt til hos en af landets borgere, som sendte ham ud på sine marker for at passe svin, **v16** og han ønskede kun at spise sig mæt i de bønner, som svinene åd, men ingen gav ham noget. **v17** Da gik han i sig selv og tænkte: Hvor mange daglejere hos min far har ikke mad i overflod, og her er jeg ved at sulte ihjel. **v18** Jeg vil bryde op og gå til min far og sige til ham: Far, jeg har syndet mod himlen og mod dig. **v19** Jeg fortjener ikke længere at kaldes din søn; lad mig gå som en af dine daglejere.

v20 Så brød han op og kom til sin far. Mens han endnu var langt borte, så hans far ham, og han fik medynk med ham og løb hen og faldt ham om halsen og kyssede ham. **v21** Sønnen sagde til ham: Far, jeg har syndet mod himlen og mod dig. Jeg fortjener ikke længere at kaldes din søn. **v22** Men faderen sagde til sine tjenere: Skynd jer at komme med den fineste festdragt og giv ham den på, sæt en ring på hans hånd og giv ham sko på fødderne, **v23** og kom med fedekalven, slag den, og lad os spise og feste. **v24** For min søn her var død, men er blevet levende igen, han var fortabt, men er blevet fundet. Så gav de sig til at feste.

v25 Men den ældste søn var ude på marken. Da han var på vej hjem og nærmede sig huset, hørte han musik og dans, **v26** og han kaldte på en af karlene og spurgte, hvad der var på færde. **v27** Han svarede: Din bror er kommet, og din far har slagtet fedekalven, fordi han har fået ham tilbage i god behold. **v28** Da blev han vred og ville ikke gå ind. Hans far gik så ud og bad ham komme ind. **v29** Men han svarede sin far: Nu har jeg tjent dig i så mange år og aldrig overtrådt et eneste af dine bud; men mig har du ikke givet så meget som et kid, så jeg kunne feste med mine venner. **v30** Men din søn dér, som har ødslet din ejendom bort sammen med skøger – da han kom, slagtede du fedekalven til ham. **v31** Faderen svarede: Mit barn, du er altid hos mig, og alt mit er dit. **v32** Men nu burde vi feste og være glade, for din bror her var død, men er blevet levende igen, han var fortabt, men er blevet fundet.«

Skriv en afslutning på **lignelsen** om den fortabte søn.

Sådan gør du

1. Lignelsen slutter med at faren beder den ældste søn om at deltage i festen. Hvad tror du sønnen gør? Deltager han i festen?
2. Skriv en side med din afslutning på lignelsen.

Uddybende læsning:

http://www.kristendomskundskab.dk/temaer/lignelser/den_fortabte_soen/

Lignelsen om sædemanden

Markusevangeliet kapitel 4

v1 Jesus gav sig igen til at undervise nede ved søen. Og en meget stor skare flokkedes om ham, så han måtte gå om bord og sætte sig i en båd ude på søen, mens hele skaren stod på bredden inde på land. **v2** Og han lærte dem meget i lignelser, og i sin undervisning sagde han til dem:

v3 »Hør her! En sædemand gik ud for at så. **v4** Og da han såede, faldt noget på vejen, og fuglene kom og åd det op. **v5** Noget faldt på klippegrund, hvor der ikke var ret meget jord, og det kom straks op, fordi der kun var et tyndt lag jord; **v6** og da solen kom højt på himlen, blev det svedet, og det visnede, fordi det ikke havde rod. **v7** Noget faldt mellem tidsler, og tidslerne voksede op og kvalte det, så det ikke gav udbytte. **v8** Men noget faldt i god jord og gav udbytte; det voksede op og groede, og noget bar tredive og noget tres og noget hundrede fold.« **v9** Og han sagde: »Den, der har ører at høre med, skal høre!«

v10 Da han var blevet alene med sine ledsagere og de tolv, spurgte de ham om lignelserne. **v11** Og han svarede dem: »Til jer er Guds riges hemmelighed givet, men til dem udenfor kommer alt i lignelser, **v12** for at

de skal se og se, men intet forstå,
de skal høre og høre, men intet fatte,
for at de ikke skal vende om og få tilgivelse.«

v13 Og han sagde til dem: »Forstår I ikke denne lignelse? Hvordan skal I så kunne forstå de andre lignelser? **v14** Sædemanden sår ordet. **v15** Med dem på vejen, hvor ordet sås, er det sådan, at når de har hørt det, kommer Satan straks og tager det ord bort, der er sået i dem. **v16** De, der bliver sået på klippegrund, er dem, der straks tager imod ordet med glæde, når de har hørt det; **v17** men de har ikke rod i sig, de holder kun ud en tid, så når der kommer trængsler eller forfølgelse på grund af ordet, falder de straks fra. **v18** Andre er dem, der bliver sået mellem tidslerne; det er dem, som har hørt ordet, **v19** men denne verdens bekymringer og rigdommens blændværk og lyst til alt muligt andet kommer til og kvæler ordet, så det ikke bærer frugt. **v20** Men de, der bliver sået i den gode jord, det er dem, der hører ordet og tager imod det og bærer frugt, tredive og tres og hundrede fold.«

Skriv om en person, der er som jorden med tidsler.

Sådan gør I

1. Skriv om en person, der er ligesom jorden med tidsler – hvor alt, man sår, bliver kvalt. Det må gerne være en person, I kender, eller det kan være en opdigtet person, eller en, I har læst eller hørt om. I kan evt. finde inspiration i den billedlige fortolkning her på siden.
2. Læs din historie højt i klassen, hvis I har lyst til at dele den med andre.
3. Diskuter bagefter i klassen, hvad udtrykkene "at falde i god jord" og "man høster, som man sår" betyder.

Uddybende læsning:

<http://www.kristendomskundskab.dk/temaer/lignelser/saedemanden/>